EGY 1% SZÁZALÉK

A **DM KFT.** ÉS A **DMKIK** GAZDASÁGI MELLÉKLETE

Az állatorvosi ló

A tragikus sorsú római filozófus, Seneca járt a fejemben, míg három napig figyelemmel kísértem a 31. Közgazdasági Vándorgyűlést az elmúlt héten Szegeden. Mi köze a sztoikus bölcsességeknek a mai magyar gazdasághoz? Nagyon is sok. Seneca írja egyik levelében lábadozó barátjának, hogy a kevéssé hatékony gyógyszer is jobb annál, mintha naponta váltogatjuk az orvosságot, mert akkor bizonyosan nem használ.

Visszatekintve az elmúlt öt-hat esztendőre bizony akadt képzelt orvosság éppen elég a magyar gazdaság nyavalyáira. Az eredmény? Romló államháztartás, növekvő munkanélküliség, pattanásig feszült szociális környezet. A három napos seregszemle azért is hagyott mély nyomot bennem, mert hazai közgazdáink észrevehetően egyre inkább csak a diagnózisra szorítkoznak. Mintha megszokták volna az elmúlt néhány évben, hogy a politikusoknál úgy is süket fülekre talál minden megoldási kísérlet, minden szakmai javaslat. Kicsit be is zárult, kicsit önmagába is gubózott mára a közgazdásztársadalom. Ha figyelnek a szavukra, örülnek neki – ha nem, hát azt is elviselik. Mindenesetre az hamar kitűnt az előadásokból, hogy gazdaságuk továbbra is olyan, mint egy állatorvosi ló: betegségeit lehet tanulmányozni, fejcsóválva vizsgálni, sőt hitetlenkedni is, de ez még édeskevés ahhoz, hogy a szerencsétlen négylábú végre talpra is álljon.

Három napi szívós munkával, ha darabokból is, de összeállt egy diagnózis Szegeden. Mai Egy százalékunkban mi is a vándorgyűléssel foglalkozunk, azaz a recesszióval. Gazdasági mellékletünkben megszólalnak miniszterek, elméleti közgazdászok és gyakorló szakemberek. Reményeink szerint összeállításunkból kikerekedik az a diagnózis, amely segít jobban megismerni közös állatorvosi lovunkat, a magyar gazdaságot. Talán gyógyításában is közre tudunk egy cseppet működni.

Rafai Gábor

Milliárdos adósságok

Elfektetett befektetések a mezőgazdaságban

Fotó: Somogyi Károlyné

Halomra szaporodó gödrök. Ki fogja betemetni?

Egy gazdasági egység, sőt egy ágazat működőképes kiépítése, szintentartása, vagy korrekciója nem kétfillér. Sőt! A mezőgazdaság vagyonvesztése, esetleges újbóli felszerszámozása a számok nyelvére lefordítva a milliárdokkal való könyörtelen szembesüléssel egyenlő. Az exportbevételekben 1992-ig jeleskedő élelmiszergazdaságban elpazarolt vagy az onnan kivont tőke, mint hiány rakodik egymásra. Több elemzés szerint Magyarország nincs abban a helyzetben, hogy e bevételi forrást alapvetően mással helyettesítse. Így a mai, belső ellátást alig meghaladó szint után, újraépített piacokon ismét célszerű a jó éghajlaton és termőföldön, termelési hagyományon és szaktudáson alapuló agrárpotenciált ismét a nemzet felemelkedésének igájába fogni. Az egyetlen labilis elem a tőke.

Az elvonásokat és a támogatásokat az élelmiszergazdaságban összevontan érdemes vizsgálni, hisz a támogatások zöme a feldolgozóknál csapódik le. Az erősödő tőkekivonást az egyenleg szemlélteti. Míg '88-ban 46 milliárd volt ez az összeg, rá három évre már túllépte a 100 milliárdot. A tavalyi 110 után a prognózis 130-as tempót jelez. E gyorshajtás már most előrevetíti a karambolt.

Az öt év alatt előállt jövedelemhiány 250 milliárd forinttal rontja a termelők pozícióját. A termelésfejlesztésében felhalmozódott hiány 200 milliárdra rúg. A beruházásokból korábban 18 százalékkal részesedő ágazat tavaly a 2 százaléknál landolt. A vállalkozások mintegy harmadrésze vált működőképtelenné.

Az Agrárgazdasági Kutatóintézet a megújulás esélyeit modellkísérletekkel próbálja kipuhatolni. Az egyik változatban azt a kétszáz gazdaságot vizsgálták, amely most is 7-11 százalék vagyonarányos nyereségre képes. Talán a feltárt törvényszerűségek a többieknek is adhat támpontot. Az eszközpótlás mellett jelentős tétel a elaprózott birtoknagyság ésszerű újrarendezése. A politika eszközeivel elért kisiklást csak milliárdokat felemésztő gazdasági jellegű korrekciókkal lehet helyrehozni. Mindent összevetve 1996-ig 250 milliárd forintot kellene beforgatni az ágazatba. Előreláthatóan ennek ötödét képes önmaga kitermelni. Hasonló arányt képviselhet az állami támogatás és a kereskedelmi bankok hitellehetősége. A hiányzó 100 milliárd feltehetően csak külföldi tőke bevonásával teremthető elő.

Az exporttermelés 25-30 százalékos támogatást igényel. Véletlen egybeesés, de tény, hogy a „békebeli" export árualapja a kedvezőtlen adottságú térségek produktumával egyezett meg. Vagyis, amint a belső fogyasztás normalizálódik, exportra csak akkor jut termék, ha a kedvezőtlen adottságú területekről sem mondunk le. E megszüntetett támogatási forma új alapokon való feltámasztása törvényszerű.

A számokkal való szembesülés nem túl lelkesítő, de a kiállított számlát nem illik összegyűrni és eldobni. Attól az adósság még marad.

Tóth Szeles István

„Mindenki mosolyog..."

Hogy mi is van manapság nálunk, és bajaink hogyan orvosolhatók, arról számtalan olyan megállapítás hangzott el a vándorgyűlésen, melyek már-már „költőinek" is nevezhetők. A közgazdák mint hasonlatgazdák is igen képzettnek, vagy éppen leleményesnek bizonyultak. Íme néhány egymásra rímelő gondolatok a „feldobottak" közül:

A bevezető előadásban a miniszter mesebeli királyfiként hadakozott a *„... legalább hétfejű, ha nem hétszáz fejű sárkánnyal"*. Felelőssége teljes tudatában, methogy nem tehetett mást, hiszen szerinte: *„... elértük azt a pontot, ahonnan a hajó már nem fordulhat vissza a kikötőbe"*.

Nyilván azért, mert – az elnök akadémikus szerint – *„depressziós csapdában vagyunk"*.

S hogy miként kerültünk oda? A pécsi professzornak a Vándor 93 című közgyűlési lapban megjelent cikke szerint:*„... hedonista költekezéssel kitűnő, a kétes pénzügyi manipulációkat preferáló, a megalapozatlan és gyors meggazdagodást előnyben részesítő"* vállalkozói tipus minta értékűvé válásával – többek között. Úgyis mint „a nyiltan be nem vallott sokkterápia áldozatai".

Akik képesek a pénzügyi tanácsadó szerint arra, hogy *„Magyarán mondva, levágjuk a fejőstehenet"*.

Közben pedig: *„Mindenki mindenkire mosolyog, és az élet megy tovább"*.

Merthát: *„...nehéz a gazdaságból jó és gyakorlatias szakembereket találni a sovány óradíjért"* az utánpótlás neveléséhez.

Marad hát számunkra a szegedi igazgató szerint az, hogy *„Igazából csak egy tűzoltómunka folyik, hol az egyik lyukat tömjük be, hol a másikat"*. – Merthogy még azt sem tudjuk tán, hogy tüzet oltani nem lyukbetöméssel kell...

Szabó Magdolna

Volt, nincs, lesz?

Közgazdászképzés Szegeden

Nem egy olyan dolog van a magyar oktatásban, ami hajdan volt, jól működött, megszüntették, és most újrateremtésén fáradoznak. Ilyen a szegedi közgazdászképzés is. A József Attila Tudományegyetemen egykor volt ilyen oktatás, a Budapesti Közgazdasági Egyetem kihelyezett tagozataként, ám áldozatul esett valamelyik oktatási reformnak.

Ha viszont valaki egyszer a fővárosba megy tanulni, nem biztos, hogy visszajön. Ráadásul a képzés feltételeinek jó része máris adott itt, helyben azáltal, hogy a JATE-n tanítanak közgazdaságtant, matematikát.

Oktatók, közgazdászok évek óta azon fáradoznak, hogy újraindítsák a képzést. Néhány éve el is kezdtek egy olyan összetett képzést, melynek során a JATE programozó matematikusokat képez Szegeden, a hallgatók azután, az utolsó három évben közgazdaságtant hallgatnak a budapesti egyetemen. A szak nagy népszerűsége láttán a magyar Közgazdász Társaság megyei szervezete és a SZAB közgazdasági bizottsága úgy találta, most már lépni kell. Létrehozták a közhasznú és nyitott Ökonómia Alapítványt azért, hogy biztosítsák a képzés személyi és tárgyi feltételeit. Az alapítók természetesen tudják, hogy az alapítványi pénz nem lesz elég. Ezért megpróbálnak pályázati úton is pénzhez jutni. A JATE természettudományi és jogi kara, és az élelmiszeripari főiskola – amely egyébként fokozatosan nyit az általános gazdasági szakemberképzés felé – közösen adtak be és nyertek FEFA-pályázatot.

Úgy tervezik, hogy a képzés két részből áll majd. Először diplomával rendelkezőknek indítanak önköltséges programokat. A másoddiplomát nyújtó szakosító képzésben közgazdászok jogi szakképzésére, valamint jogászok és matematikusok közgazdasági szakképzésére kerül majd sor. Nappali tagozaton a szakalapítás engedélyezése után a joghallgatók párhuzamos képzésben hallgatnának közgazdaságtant az 1994/95-ös tanévtől, a hagyományos, ötéves egyetemi közgazdászképzés pedig a kar létrejötte után kezdődne.

Keczer Gabriella

Ma a pénz értékállósága a legfontosabb

– mondja a Magyar Nemzeti Bank elnöke

Bod Péter Ákos a jegybank elnöke majdnem olyan fontos szereplője a hazai gazdaságnak, mint bármelyik gazdasági csúcsminiszter – tartják néhányan. Előadása előtt rövid interjút kértünk a jegybank-elnöktől.

– Sok vádi éri a pénzpolitikusokat, hogy egy recesszióval küzdő gazdaságban alkalmazzák a monetáris restrikciót. Szükség van ilyen szigorú pénzpolitikára?

– A pénz értékállósága minden gazdaság számára fontos, különösen így van ez egy átalakuló gazdaságban. Megváltoztak az árarányok, a tulajdonosi szerkezet, a külkereskedelem. Minél több bizonytalanság van egy gazdaságban, annál fontosabb hogy a pénzbe vetett bizalom megmaradjon. Az inflációellenes gazdaságpolitika roppant fontos a sajátos magyar átmenetben is.

– Mennyire megszorító ez a pénzpolitika?

– Bizonyos értelemben valóban az. De ami a magyar gazdaság számára gondot okoz, az kevésbé az a tény, hogy a pénzpolitika igyekszik a forint értékét stabilizálni. Nagyobb gond az, hogy azok az intézmények, amelyek egy piacgazdaságban működnek nálunk még nem, vagy nem jól funkcionálnak: nehézkes a bankrendszer, nem alakult ki a tőkepiac, az államháztartás hiányának finanszírozása is gondot okoz. Nem lehet tehát sommásan minősíteni a monetáris politikát. Úgy gondolom, a célok helytállóak, az eszközökön lehet még mit javítani.

– Tévedek, ha azt olvasom ki a szavaiból, hogy ma Magyarországon a monetáris restrikció a szükséges rossz?

– Így is mondhatjuk.

– Az MNB elnökétől illik megkérdezni: mikor várható újabb forintleértékelés? Néhányan 10-20 százalékos árfolyammozgást is valószínűsítenek a közeli jövőben...

– Az exportőrök általában azt gondolják, hogy egy jelentős leértékelés jót tenne nekik. Aki importál is, az már egészen másként nézi. A jegybank függetlenségét azért alakították ki, hogy ezek a lobbizások, pressziók ne lehessenek meghatározók. Figyeljük a gazdaságot és nem engedünk a részérdekeknek. Arra azonban, hogy mikor várható és mekkora lesz a forint leértékelése egy jegybank elnöke általában nem szokott válaszolni. Az én stratégiám az események követése: kisebb korrigáló árfolyamváltozásokkal.

– A kereskedelmi bankoknál volna kihelyezhető tőke, de nem látják biztonságban a gazdaságba kihelyezett hiteleiket: inkább állampapírokba fektetik a pénzüket. Mikorra várható, hogy a magyar bankrendszer végre a gazdaságot élénkíti és nem az éhes költségvetést eteti?

– A bankok is erre panaszkodnak, de örülnek is ennek, mert nagyon nehezen találnak ügyfeleket. Ez az állapot sokáig már nem tartható fenn. Két stratégia irány van: az egyik a költségvetési hiány kézben tartása, a másik egy szívós intézményfejlesztési munka. Én például ilyennek látom a Garancia alapot.

Rafai Gábor
Fotó: Enyedi Zoltán